

Lab 8

Hàm ảo

Lập trình hướng đối tượng

Mục tiêu
<ol style="list-style-type: none">1. Hiểu về hàm ảo và hàm thuần ảo2. Hiểu về liên kết động3. Hiểu tại sao hàm hủy đối tượng phải là hàm ảo

1 Hướng dẫn khởi đầu 1 – Hàm ảo (virtual)

Mô tả bài tập

Mục tiêu hàm ảo là cung cấp **cài đặt mặc định** cho một hành vi.

Nếu lớp con không cài thì sẽ dùng cách hành xử lớp cha.

Nếu có cài thì sẽ dùng cách hành xử lớp con chứ không dùng hành xử mặc định.

Hướng dẫn cài đặt bước 1

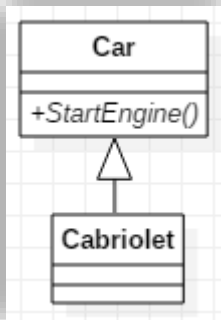
Xét lớp Xe hơi (**Car**) có cài đặt mặc định của hàm **StartEngine** như sau

Car
+StartEngine()

```
class Car {  
public:  
    virtual void StartEngine() {  
        cout << "Engine started!" << endl;  
    }  
};
```

Bước 2 – Mở rộng hệ thống – Sử dụng hành xử mặc định

Sau này ta mở rộng hệ thống, có lớp Xe hơi mui trần (**Cabriolet**) kế thừa từ lớp **Car**


```
class Car {
public:
    virtual void StartEngine() {
        cout << "Engine started!" << endl;
    }
};

class Cabriolet : public Car {
};
```

Lúc này nếu ta tạo ra một xe hơi mui trần và khởi động động cơ

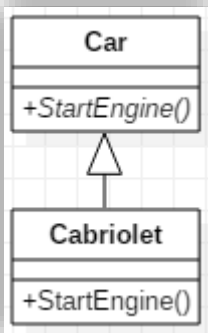
```
int main()
{
    Car* car = new Cabriolet();
    car->StartEngine();

    delete car;
}
```

Thì ta sẽ thấy kết quả:

Engine started!

Bước 3 – Nâng cấp hệ thống – Cài đặt cách hành xử riêng


```
class Car {
public:
    virtual void StartEngine() {
        cout << "Engine started!" << endl;
    }
};

class Cabriolet : public Car {
    void StartEngine() {
        cout << "Roof removed" << endl;
        Car::StartEngine();
    }
};

int main()
{
    Car* car = new Cabriolet();
    car->StartEngine();

    delete car;
}
```

Chạy lên để thấy kết quả như sau

```
Roof removed  
Engine started!
```

Chú ý bên trong hàm `StartEngine` của lớp con đã gọi hàm `StartEngine` của lớp cha, và bởi vì cả cha và con đều có hàm `StartEngine` cùng tên nên để trình biên dịch biết gọi hàm này là từ cha hay con, ta sẽ thêm vào tên lớp cha ở phía trước!

Hệ quả là ta có: `Car::StartEngine();`

Người mới bắt đầu sẽ dễ bị nhầm lẫn vì cách viết này giống như gọi hàm tĩnh của lớp, tuy nhiên ý nghĩa hai việc này khác nhau nhé! Ngoài ra có một việc cực kì quan trọng. Cần coi lại hàm `main`:

```
int main()  
{  
    Car* car = new Cabriolet();  
    car->StartEngine();  
    delete car;  
}
```

Biến `car` có kiểu là con trỏ lớp cha – `Car*`, lại giữ địa chỉ đến vùng nhớ có kiểu của lớp con – `Cabriolet*`. Câu hỏi rất quan trọng là hàm `car->StartEngine()` gọi hàm ở lớp con hay lớp cha?

Dựa trên kết quả bạn thấy thì bạn kết luận được ngay là từ đâu?

Tất nhiên là hàm **`StartEngine`** được gọi là của lớp **con** - `Cabriolet`. Thử sửa một chút khai báo của lớp cha – `Car`, hàm **`StartEngine`** lúc ban đầu:

```
class Car {  
public:  
    virtual void StartEngine() {  
        cout << "Engine started!" << endl;  
    }  
};
```

Từ chỗ đang có từ khóa `virtual`, ta thử bỏ đi thành

```
class Car {  
public:  
    void StartEngine() {  
        cout << "Engine started!" << endl;  
    }  
};
```

Chạy lại và ta thấy kết quả kì lạ:

```
Engine started!
```

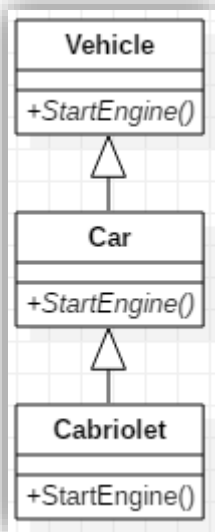
Kết quả này cho thấy hàm **StartEngine** được gọi lúc này là của **lớp cha**!!

Tóm lại từ khóa `virtual` tạo ra **liên kết động** cho con trỏ. Tùy thuộc con trỏ đang trỏ đến đối tượng cụ thể nào mà hành động tương ứng của lớp sẽ được gọi.

2 Hướng dẫn khởi đầu 2 – Hàm thuần ảo (pure virtual)

Hàm thuần ảo là hàm ảo nhưng **chỉ có phần khai báo** mà **không có cài đặt**. Việc cài đặt cụ thể hoàn toàn phó thác cho lớp kế thừa.

Cải tiến thiết kế về xe hơi ở trên ta sẽ có một lớp mô tả thông tin về phương tiện di chuyển tổng quát (**Vehicle**) như sau:


```
class Vehicle {
public:
    virtual void StartEngine() = 0;
};

class Car: public Vehicle {
public:
    void StartEngine() {
        cout << "Engine started!" << endl;
    }
};

class Cabriolet : public Car {
    void StartEngine() {
        cout << "Roof removed" << endl;
        Car::StartEngine();
    }
};
```

Hàm main như sau:

```
int main()
{
    Vehicle* car = new Cabriolet();
    car->StartEngine();

    delete car;
}
```

Kết quả:

```
Roof removed
Engine started!
```

Một lần nữa chú ý từ khóa virtual của lớp cha giúp cho con trỏ car gọi thực thi hàm đúng của lớp con.

3 Hướng dẫn khởi đầu 3 – Hàm hủy ảo

Nếu hiểu được từ khóa virtual giúp con trở lớp cha gọi hàm ứng với kiểu dữ liệu mà nó đang giữ thì hàm hủy ảo cũng tương tự, nhờ có từ khóa virtual mà con trở lớp cha gọi hàm hủy của lớp con mà nó đang trở tới.

Xét ví dụ như mô tả bên dưới (sử dụng mã nguồn ở hướng dẫn trước, chỉ thêm hàm hủy)

```
class Vehicle {
public:
    virtual void StartEngine() = 0;
};

class Car: public Vehicle {
public:
    void StartEngine() {
        cout << "Engine started!" << endl;
    }

    ~Car() {
        cout << "Car is deleted" << endl;
    }
};

class Cabriolet : public Car {
public:
    void StartEngine() {
        cout << "Roof removed" << endl;
        Car::StartEngine();
    }

    ~Cabriolet() {
        cout << "Cabriolet is deleted" << endl;
    }
};

int main()
{
    Vehicle* car = new Cabriolet();
    car->StartEngine();

    delete car;
}
```

Chạy chương trình lên và ta ... không thấy hàm hủy nào được gọi! Lý do là gì?

```
Roof removed  
Engine started!
```

Lí do là con trỏ car đang có kiểu **Vehicle***, mặc dù nó đang trỏ đến đối tượng kiểu **Cabriolet***. Tuy nhiên khi gọi hàm delete car thì hàm hủy của lớp Vehicle sẽ được gọi. Mà ta không cài đặt hàm hủy thì trình biên dịch sẽ gọi hàm hủy mặc định (vốn **không** làm gì cả - hàm rỗng).

Vậy chỉ cần sửa lại hàm hủy của lớp **Vehicle** thành hàm hủy ảo như sau:

```
class Vehicle {  
public:  
    virtual void StartEngine() = 0;  
    virtual ~Vehicle() {}  
};
```

Chạy lại mã nguồn sau khi thay đổi để thấy như sau:

```
Roof removed  
Engine started!  
Cabriolet is deleted  
Car is deleted
```

4 Bài tập vận dụng

Yêu cầu lớp cần cải tiến cụ thể

Viết lại bài tập **nông trại** ở tuần trước sử dụng tính năng hàm thuần ảo để xây dựng lại

Gợi ý: + Áp dụng hàm thuần ảo trong các hàm **Kêu**, **Cho sữa** và **Sinh con**.

+ Tất cả các con vật có thể có chung lớp cha là gì?

-- HẾT --